

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/41/2022
Identifikačné číslo spisu: 8818200392
Dátum vydania rozhodnutia: 24.03.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Mario Dubaň
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:8818200392.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Prima banka Slovensko, a.s., so sídlom v Žiline, Hodžova 11, IČO: 31 575 951, proti žalovanému P. V., bývajúcemu v B., B. XXXX/XX, o zaplatenie 2.589,63 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Vranov nad Topľou pod sp. zn. 3 Csp 16/2018, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 23. septembra 2020 sp. zn. 18 Co 130/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 23. septembra 2020 sp. zn. 18 Co 130/2019 v časti
- potvrdzujúceho výroku, v ktorej potvrdil zamietnutie nároku na zmluvný úrok po zosplatnení úveru a rozhodnutie o trovách konania,
- vo výroku o trovách odvolacieho konania,
a rozsudok Okresného súdu Vranov nad Topľou z 10. apríla 2019 č. k. 3 Csp 16/2018-108
- v zamietajúcom výroku, ktorým rozhodol o zmluvnom úroku po zosplatnení úveru,
- a vo výroku o trovách konania
zrušuje a vec vracia Okresnému súde Vranov nad Topľou na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Vranov nad Topľou (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 10. apríla 2019 č. k. 3 Csp 16/2018 - 108 v spojení s opravným uznesením z 15. decembra 2021 č. k. 3 Csp 16/2018 - 173, výrokom I. zastavil konanie v časti o zaplatenie 90,- eur s príslušenstvom, výrokom II. zaviazal žalovaného povinnosťou uhradiť žalobkyni 2.647,68 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 2.735,36 eur od 28. decembra 2017 do 26. júla 2018, s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 2.705,36 eur od 27. júla 2018 do 28. septembra 2018, s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 2.675,36 eur od 29. septembra 2018 do 19. októbra 2018, s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 2.645,36 eur od 29. októbra 2018 do zaplatenia, a to všetko v 200 eurových mesačných splátkach, ktoré splátky sú splatné vždy do 25. dňa toho ktorého mesiaca na adrese žalobkyne pod následkami straty výhody splátok, počnúc právoplatnosťou tohto rozsudku až do zaplatenia. Výrokom III. čo do zvyšku žalobu žalobkyne zamietol a IV. žalobkyni proti žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 76 %, o ktorých bude rozhodnuté samostatným uznesením po právoplatnosti tohto rozsudku. Na základe vykonaného dokazovania mal za

preukázané, že žalobkyňa a žalovaný ako klient uzavreli dňa 2. novembra 2015 úverovú zmluvu podľa § 497 a nasl. Obchodného zákonníka, na základe ktorej bol žalovanému poskytnutý úver vo výške 3.600,- eur pri výške poplatku za poskytnutie úveru vo výške 108,00 eur, ktorý sa žalovaný zaviazal splatiť v 60 anuitných splátkach po 87,41 eur, pri fixnej úrokovej sadzbe do splatnosti 15,90 % ročne, RPMN vo výške 19,04 % a priemernej RPMN vo výške 18,01 %. V rámci základných podmienok bol dohodnutý aj poplatok za poistenie schopnosti splácať úver 2,14 eur mesačne. Celková čiastka, ktorú musí žalovaný zaplatiť bola dohodnutá vo výške 5.352,60 eur. Z dôvodu riadneho nesplácania úveru žalobkyňa ako veriteľ prišlo 27. decembra 2017 k predčasnej splatnosti celého úveru a žiadala žalovaného, aby dlžnú sumu uhradil najneskôr do 6. januára 2018. V dôvodoch rozhodnutia súd prvej inštancie uviedol, že vzťah medzi stranami sporu je vzťah spotrebiteľský. Vychádzajúc z jednotlivých nárokov žalobkyne, ktorá okrem nezaplatenej istiny požadovala aj vrátenie úrokov z úveru a úrokov z omeškania, súd prvej inštancie skúmajúc dôvodnosť uplatnených úrokov vo výške 15,90 % ročne z nezaplatenej istiny od 28. decembra 2017 do zaplatenia dospel k záveru, že dohodnuté zmluvné úroky z poskytnutých prostriedkov patria len do splatnosti dlhu, teda jeho splátok, keďže od splatnosti je dlžník v omeškani a musí platiť úroky z omeškania. Uviedol, že v opačnom prípade by na ťarchu spotrebiteľa dochádzalo k dvojnásobnému zaťažaniu, a to jednak v podobe úrokov z úveru, ako aj úrokov z omeškania, čo by spôsobovalo značnú nerovnováhu vo vzťahu medzi účastníkmi konania. Súd prvej inštancie mal za to, že ak žalobkyňa pristúpila k zosplatneniu celého úveru k 27. decembru 2017, a týmto dňom sa stal splatný celý úver, tak jej vznikol nárok na úroky z úveru iba do tohoto dňa, potom už nastupuje režim platenia úrokov z omeškania. Na uvedenom základe rozhodol tak, že žalobkyňa vznikol nárok na zaplatenie vyčísleného úroku z úveru, ktorý vznikol z neuhradených splátok do splatnosti úveru vo výške 145,73 eur a vo zvyšnej časti požadovaný úrok 15,90 % ročne z nezaplatenej istiny od 28. decembra 2017 do zaplatenia zamietol. Zároveň okresný súd zamietol aj žalobný nárok na poistenie, nakoľko nemal za preukázané, že poistenie bolo dohodnuté so žalovaným individuálne, že žalovaný sa oboznámil pri uzavretí zmluvy o úvere aj s poisťovnou zmluvou. Vzhľadom na dohodu medzi žalobkyňou a žalovaným, že tento je schopný platiť dlh v splátkach po 200,- eur mesačne a žalobkyňa s výškou splátky uvedeného dlhu súhlasila, okresný súd povolil žalovanému zaplatenie dlhu v splátkach. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) a čiastočne úspešnej žalobkyňa priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 76 %.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 23. septembra 2020 sp. zn. 18 Co 130/2019 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie okrem výroku I. a II. potvrdil (t. j. zamietajúci výrok a výrok o trovách konania). Súčasne vyslovil, že žiadnej zo strán nepriznáva nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Odvolací súd sa stotožnil s odôvodnením prvoinštančného rozsudku a preto na neho v plnom rozsahu odkázal v zmysle § 387 ods. 2 CSP. Argumentáciu žalobkyne v odvolaní, že pri uplatňovaní nároku na úrok z úveru po jeho zosplatnení je potrebné vychádzať z ustanovenia § 565 Občianskeho zákonníka neuznal a za podstatné považoval skutočnosť, že priamo úverové zmluvné podmienky obsahujú úpravu práv a povinností veriteľa a dlžníka v situácií, kedy dôjde k zosplatneniu úveru; preto v danej situácii nevidel dôvod na subsidiárnu aplikáciu všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka. Odvolací súd teda uzavrel, že v tomto prípade po vyhlásení predčasnej splatnosti úveru má veriteľ (žalobkyňa) právo iba na úrok z omeškania a nemá nárok na zmluvne dojednaný úrok. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 CSP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu v rozsahu potvrdzujúceho výroku o zamietnutí žaloby v časti zmluvného úroku vo výške 15,90 % ročne z nezaplatenej istiny 2.589,63 eur od 28. decembra 2017 do zaplatenia podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie s tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP). Dovolateľka namietala nesprávne právne posúdenie veci v otázke, či má veriteľ nárok na zaplatenie zmluvných úrokov aj po predčasnom zosplatnení celého úveru. Mala za to, že súdy nižších inštancií nesprávne ustálili, že po zosplatnení úveru veriteľovi už neprislúcha nárok na odplatu za poskytnuté peňažné prostriedky. V tejto súvislosti poukázala na ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu (sp. zn. 5 Cdo 42/2020, 3 Cdo 113/2019, 7 Cdo 111/2019, 1 Cdo 94/2019), v zmysle ktorej v prípade vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru veriteľovi náleží zmluvný úrok z istiny vo výške, akú by pri riadnom plnení povinností dlžník

zaplatil ako cenu peňazí. Vzhľadom na odklon od tejto rozhodovacej praxe navrhla rozsudok odvolacieho súdu spolu s rozsudkom súdu prvej inštancie v napadnutej časti zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. Žalovaný sa k podanému dovolaniu písomne nevyjadril.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 a 2 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP

7. V zmysle § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

9. Podľa názoru žalobkyne je jej dovolanie prípustné v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP a z obsahu dovolania je zrejmé, že žalobkyňa považuje ako nesprávne právne posúdenú otázku, či má veriteľ nárok na zaplatenie zmluvných úrokov aj po predčasnom zosplatnení celého úveru.

10. V prejednávanej veci dovolateľka odôvodnila dovolanie prípustným dovolacím dôvodom, a to nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom, keď v ňom vymedzila nielen to, ktoré právne posúdenie veci pokladá za nesprávne (označením právnej otázky, od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu i jemu predchádzajúce rozhodnutie súdu prvej inštancie), ale aj to, v čom ňou namietaná nesprávnosť spočíva (v nesprávnej aplikácii práva na zistený skutkový stav).

11. V zmysle judikátu R 71/2018 patria do pojmu „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“ (§ 421 ods. 1 CSP) predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali.

12. Predmetnou otázkou (viď vyššie bod 9.) sa už dovolací súd zaoberal v rozhodnutí sp. zn. 5 Cdo 42/2020 (a ďalšími naň nadväzujúcimi rozhodnutiami, napr. sp. zn. 2 Cdo 115/2019, 2 Cdo 83/2020, 3 Cdo 1/2020, 3 Cdo 35/2020, 5 Cdo 46/2020, 6 Cdo 56/2020, 7 Cdo 186/2020, 8 Cdo 135/2020, 9 Cdo 24/2020), v dôsledku čoho možno v ňom uvedený právny názor považovať za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu. Napokon riešenie uvedenej právnej otázky vyústilo na zasadnutí

občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu (30. marca 2021) k judikovaniu predmetného uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 42/2020, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk NS a rozhodnutí súdov SR 1/2021 pod č. 5, v znení právnej vety: „Po vyhlásení predčasnej splatnosti spotrebiteľského úveru veriteľovi náleží úrok z istiny vo výške, akú by pri riadnom plnení povinností dlžník zaplatil ako cenu peňazí.“

13. Dovolací súd v rozhodnutí sp. zn. 5 Cdo 42/2020 po poukaze na nesúlady v riešení otázky možného priznania zmluvných úrokov po predčasnom zosplatnení úveru v rozhodovacej praxi odvolacích súdov konštatoval, že za situácie, že dlžník z úverového vzťahu porušil povinnosť splácať úver, v dôsledku čoho došlo k jeho zosplatneniu veriteľom, je nutné dospieť k záveru, že neexistuje rozumný dôvod na to, prečo by dlžník nemal platiť úroky z úveru, ktoré sú odplatom za poskytnutý úver, a to vo výške, na akej sa s veriteľom dohodol. Peňažnými prostriedkami, resp. protihodnotou za nich získanou dlžník disponuje, zmluvné povinnosti porušil a z porušenia povinností profitovať nemôže, keďže zmluvné úroky sú spravidla vyššie ako úroky z omeškania.

13.1. Zosplatnenie je inštitút slúžiaci ochrane veriteľa, podstata úverového vzťahu a jeho existencia zostáva zachovaná, veriteľ nemá peňažné prostriedky, patrí mu za ne dohodnutá odmena, záväzok dlžníka v zmysle platenia dohodnutej odmeny zostáva nedotknutý a aplikuje sa na dobu, na ktorú bola zmluva dohodnutá ako doba riadneho splácania úveru, keďže dohodnuté úroky majú zmluvný základ. Rozdiel je len v tom, že pre omeškание k povinnosti platiť zmluvné úroky pristupuje povinnosť platiť úroky z omeškania. Inak povedané dlžníkovi zostáva záväzok platiť úrok rovnaký, ako v čase jeho dojednania, t. j. veriteľovi patrí úrok v rovnakej výške a za rovnaké obdobie, bez ohľadu na to, či k omeškaniu dlžníka s platením úveru došlo alebo nedošlo.

13.2. Pre spotrebiteľa je však nevýhodné, aby platil úroky až do zaplatenia istiny. Dojednanie, ktorého obsahom je platenie dohodnutých úrokov až do zaplatenia istiny jeho postavenie zhorší. Pokiaľ by totiž spotrebiteľ, ktorý sa pre svoju ekonomickú situáciu dostal s plnením splátok úveru do omeškania, musel v dôsledku vyhlásenia predčasnej doby splatnosti úveru platiť dohodnuté úroky až do úplného splatenia istiny, zaplatil by v konečnom dôsledku sumu neprimerane vysokú ako náhradu za poskytnutie peňazí. Dohodnuté úroky predstavujú cenu peňazí za ich poskytnutie na vopred dohodnuté obdobie, tzn. že jej výška musí byť stanovená v čase uzatvorenia zmluvy o úvere. Dlžník teda presne vie, koľko bude povinný za poskytnuté peniaze veriteľovi zaplatiť.

13.3. Túto vedomosť však dlžník - spotrebiteľ nemá v prípade dojednania, ktoré umožňuje navýšovanie tejto ceny bez jej presného ohraničenia. Keďže spotrebiteľ nevie predpokladať časový úsek svojho omeškania, nie je možné ani určiť celkovú výšku zmluvného úroku, ktorý sa môže bez fixného ohraničenia navýšovať neobmedzene. Takto stanovená cena teda nie je vyjadrená určito, jasne a zrozumiteľne. Z tohto dôvodu potom dojednanie, ktorým sa dlžník - spotrebiteľ zaviazal platiť dohodnuté úroky až do úplného zaplatenia istiny po vyhlásení predčasnej doby splatnosti úveru spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. Takéto dojednanie je teda porušením ustanovenia § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

13.4. Na druhej strane postavenie veriteľa - dodávateľa sa aj bez uvedeného dojednania nezhorší, pretože v prípade, ak mu v dôsledku nesplatenia úveru v dohodnutej dobe vznikne škoda, jeho právo zostáva zachované, pravda po zohľadnení zaplatených úrokov z omeškania, ktoré plnia funkciu paušalizovanej náhrady škody.

13.5. Dovolací súd tak v tomto rozhodnutí uzavrel, že v prípade vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru, veriteľovi náleží úrok z istiny vo výške, akú by pri riadnom plnení povinností dlžník zaplatil ako cenu peňazí.

14. Vec prejednávajúci senát považuje aj v aktuálnom spore vyššie vyslovený záver najvyššieho súdu za prijateľný. Ak konajúce súdy založili svoje rozhodnutia v tejto otázke na inom právnom názore, podľa ktorého úroky z úveru po vyhlásení jeho predčasnej splatnosti prináležia veriteľovi len za čas do

splatnosti dlhu (následne sa dlžník dostáva do omeškania a je povinný platiť len úroky z omeškania), treba mať za to, že ich rozhodnutia spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci. Vzhľadom na opodstatnenosť námietky dovolateľky, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu sa riešením predmetnej právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalobkyne je nielen prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, ale aj dôvodné (§ 432 ods. 2 CSP).

15. Nakoľko nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie v tom korešpondujúcej časti (t. j. zamietajúcom výroku v časti zmluvného úroku) a vo výroku o trovách konania (§ 449 ods. 2 CSP) a vec mu vrátil v rozsahu zrušenia na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

16. Ak bolo rozhodnutie zrušené a vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

17. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.